

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 10, 2012 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 351.77: 613.95] (477)

А. Б. Віленський,
аспірант, Національна академія державного управління при Президентові України

КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Здійснено обґрунтування та розроблено наукову концепцію оптимізації державного регулювання медичного забезпечення дітей на сучасному етапі розвитку системи охорони здоров'я України. Ключовими положеннями концепції є встановлення принципу особливої уваги якнайкращому забезпеченню інтересів дитини з використанням для цього усіх можливих засобів правового захисту з урахуванням відповідних потреб дитини процедур на всіх рівнях. Головними елементами розробленої концепції є: запровадження стратегічного плану із досягнення найкращого рівня здоров'я дітей на національному та регіональному рівнях; удосконалення законодавчих та нормативно-правових актів у сфері надання медичної допомоги дітям із забезпеченням прав дитини-пацієнта.

Carried out studies and developed a scientific conception of optimization of state regulation of medical support of children at the present stage of development of the health system in Ukraine. The Conception is the highest level of health and the prevention of child deaths, and its key provisions - establishing the principle of special attention to the best interests of the child using it for all possible remedies for the appropriate needs of the child procedures at all levels. The main elements of the developed conception of health care children are: implementation of a strategic plan to achieve the best in children's health at national and regional levels, improve laws and regulations in the field of care for children with ensuring the maximum extent possible the rights of the patient.

Ключова слова: *система охорони здоров'я, механізми державного регулювання, медичне забезпечення дітей, медичне право.*

Keywords: *public administration, health care system, mechanisms of state regulation, children's medical care, medical law.*

Постановка проблеми

На думку науковців реалії сьогодення свідчать про необхідність суттєвого оновлення системи організації охорони здоров'я (ОЗ) громадян, спрямованій на реформування та удосконалення правового регулювання відносин у вітчизняній системі ОЗ [1]. У виступі Президента України Віктора Януковича на розширеному засіданні Кабінету Міністрів України 07.03.2012 р. наголошено, що особлива увага виконавчої влади повинна бути приділена реформуванню медичної галузі [2]. З іншого боку, усвідомлюючи важливість розвитку державного управління в сфері забезпечення прав громадян, виконання конституційно закріплених норм, в тому числі й при здійсненні медичної діяльності, існує необхідність в гуманізації правовідносин в сфері ОЗ із спрямуванням на забезпечення прав людини. Вітчизняні науковці наголошують на необхідності дійсного утвердження принципу "верховенства права" у всіх сферах суспільного життя, який доцільно тлумачити як двосдину вимогу щодо: визнання пріоритетності прав людини перед усіма іншими цінностями демократичної, соціальної правової держави; підпорядкування діяльності усіх без винятку державних інститутів проблемам ефективної реалізації та захисту прав людини [3, с.239]. Охорона дитинства посідає особливе місце в системі ОЗ внаслідок її значимості для розвитку суспільства, забезпечення інтересів кожної сім'ї, громадянина. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ): "Життя, виживання, максимальний розвиток, доступ до ОЗ та доступ до служб ОЗ є не тільки фундаментальними потребами дітей та підлітків, але й основними правами людини" [4]. Таким чином, дослідження державного управління медичного забезпечення дітей на сучасному етапі розвитку вітчизняної системи ОЗ є, безперечно, актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Серед останніх робіт присвячених вивченню та розбудові механізмів державного управління ОЗ слід виділити роботу Н.П. Кризиної у якій робиться акцент на неефективності існуючої моделі державного управління ОЗ та розробляються шляхи її удосконалення з пропозицією розробити і прийняти Концепцію державної політики України у сфері ОЗ, яка має передбачати: визначення ролі держави в регулюванні усіх складових системи ОЗ в єдиному медичному просторі України; створення завершеної вертикалі та ефективної організаційної структури управління галуззю ОЗ, що включає лікувально-профілактичні заклади різних форм власності; розробку національних і регіональних заходів щодо покращення здоров'я нації здійснювати на основі чітко сформульованої мети та завдань, ґрунтуючись на достовірних даних та з використанням засадового зарубіжного досвіду [5, с. 24]. У роботі Д.В.Кармишева визначено методологічні основи технологізації стратегічного управління та концептуальні засади інноваційних перетворень системи ОЗ, запропоновані сценарії інноваційного прориву як визначального типу розвитку відповідної системи в сучасних умовах [6, с. 41]. У роботі І.М. Паращича обґрунтовано еволюційні особливості системи державного регулювання прав пацієнтів в Україні та визначено два основних напрями її оптимізації: законодавче закріплення прав пацієнтів спеціальним Законом України "Про права пацієнта" та запровадження в державі інституту медичного омбудсмена – Уповноваженого з питань ОЗ [7, с. 20]. Робота І.І. Фуртака присвячена пошуку шляхів підвищення ефективності механізмів державного управління у сфері охорони здоров'я в контексті євроінтеграції України які в сучасних умовах полягають у запровадженні управління наданням медичних послуг як медико-економічної категорії на усіх рівнях системи ОЗ через їх собівартість, пріоритет первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини, і розвитку засад громадянського суспільства в інтересах територіальної громади [8, с. 18]. У дисертації В.Г. Шевцова робиться наголос на реалізації пріоритетних напрямків стратегії розвитку медичної допомоги в Україні: впровадження обов'язкового медичного страхування; удосконалення системи бюджетного фінансування; запровадження державних закупівель медичних послуг усіх рівнів надання медичної допомоги шляхом укладання відповідних контрактів; перерозподіл управлінсько-владних повноважень між суб'єктами різних рівнів управління. [9, с. 18-19]. Робота В.Г. Григоровича обґрунтовує запровадження в регіональних і загальнодержавних стратегічних програм розвитку охорони здоров'я. У дисертації проведено аналіз сучасного стану можливості впровадження бюджетно-страхової моделі загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування та підґрунтя для її нормативно-правового забезпечення. Запропоновано підхід до дослідження складових комплексного механізму державного управління системою ОЗ з використанням таких методів, як системний підхід, статистичний аналіз, стратегічне планування та прогнозування, індикативне планування. Розроблено та запропоновано сучасну управлінську модель системи формування, прийняття та контролю рішень щодо суспільного здоров'я та обсягів медичної допомоги населенню з урахуванням зворотного зв'язку за результатами постійного моніторингу громадської та експертної думки [10, с. 20]. У роботі Н.В. Авраменко Запропоновано концептуальну модель організаційно-економічного

механізму державного управління ресурсним потенціалом системи ОЗ на регіональному рівні. Обґрунтовано необхідність розробки Медичного кодексу України. Розроблено регіональну структурну модель управління інноваційним процесом у системі ОЗ. Узагальнено науково-методологічні підходи до розробки Концепції розвитку системи охорони здоров'я в Україні. Виділено ресурсний потенціал системи охорони здоров'я. Обґрунтовано доцільність використання програмно-цілового підходу в управлінні системою охорони здоров'я [11, с. 36]. Таким чином, аналіз останніх наукових праць у сфері дослідження механізмів державного управління ОЗ свідчить про те, що сучасні наукові розробки головним чином спрямовані на удосконалення механізмів державного управління в умовах реформування сфери ОЗ, застосування нової форми і методів державного управління сферою ОЗ на загальнодержавному та регіональному рівні, розробки механізмів державного управління в контексті європейської інтеграції України, забезпечення державного регулювання прав пацієнтів в Україні, створення Медичного кодексу. У наведених роботах та проведеному пошуку останніх вітчизняних дисертаційних робіт в сфері державного управління протягом останніх 10 років автором не знайдено досліджень, безпосередньо спрямованих на вивчення та удосконалення державного регулювання медичного забезпечення дітей.

Мета дослідження

Метою роботи є наукове обґрунтування та розробка концепції оптимізації організаційних та правових аспектів державного регулювання медичного забезпечення дітей на сучасному етапі розвитку системи ОЗ України.

Результати дослідження та їх обговорення

Попереднім дослідженням визначено, що характерною ознакою вітчизняних нормативно-правових актів в сфері медичного забезпечення дітей є:

- відсутність консолідації;
- відсутність чітко встановлених норм щодо реалізації права дитини на користування найбільш досконалими послугами системи ОЗ;
- відсутність ефективних механізмів реалізації вищезазначеного права у вигляді належних державних соціальних стандартів та нормативів;
- відсутність чітко встановлених прав і гарантій дітей-пацієнтів з врахуванням їх обмеженої дієздатності та необхідності забезпечення інших загальновизначених прав дитини при наданні медичної допомоги (право на особисту недоторканість, право на інформацію, право на медичну таємницю, право уникати додаткових страждань та болю, право на доступ батьків та інших членів родини в разі стаціонарного лікування) [12, с. 204-205].

Проведений розгляд наявної системи державного регулювання медичного забезпечення дитячого населення України свідчить про необхідність змін пріоритетів стосовно основних напрямів регулювання. За нашою думкою, таким напрямками в першу чергу повинні стати:

- забезпечення загальної доступності медичної допомоги,;
- пріоритетність первинної медичної допомоги;
- визначення чітких державних гарантій, закріплених у відповідних державних соціальних стандартах та нормативах;
- забезпечення прав дітей-пацієнтів при наданні їм медичної допомоги.

Для проведення ефективних змін та досягнення належних результатів в системі державного регулювання медичного забезпечення дітей України потрібно змінити, в першу чергу, основні, концептуальні підходи до забезпечення дітей медичної допомогою в умовах реформування сфери ОЗ.

Поняття концепція (від лат. *conceptio* - сприйняття) у Енциклопедії державного управління (2011) тлумачиться як: "Спосіб розуміння, трактовка процесів або явищ; система доказів певного положення, сукупність поглядів на окремий предмет дослідження, доктрина, теоретичний напрям або підхід, провідна ідея; форма провідного ідейного задуму під час формування державної політики або розробленого і затвердженого в установленому порядку документа. Як провідний і ідейний задум концепція визначає стратегію дій у здійсненні реформи, програм, планів, дій, здебільшого на національному рівні. У цьому разі концепція слугує основою для прийняття рішень, вирішення конкретних завдань. У державному управлінні вважається доцільним попередньо розробити науково обґрунтовану К. усіх значущих політичних і законодавчих рішень." [13, с. 312]. Зважаючи на актуальність та необхідність вирішення завдань по забезпеченню зниження рівня дитячої смертності та сприяння здорового розвитку дітей, метою наукової концепції удосконалення організаційних та правових аспектів державного регулювання медичного забезпечення дітей (далі - Концепція) є досягнення найвищого рівня здоров'я дітей. Беручи до уваги необхідність повного виконання положень Конвенції про права дитини як головного інструмента досягнення поставленої мети [14], ключовими елементами Концепції повинні стати:

- встановлення принципів державного регулювання медичного забезпечення дітей, спрямованих на виконання положень Конвенції про права дітей;
- визнання та встановлення особливого статусу дітей в системі ОЗ;
- встановлення та закріплення прав-дітей пацієнтів відповідно до положень сучасних підходів до захисту їх прав;
- запровадження технології стратегічного планування на державному та регіональному рівні із досягнення найвищого рівня здоров'я дітей.

Основних заходи із забезпечення виконання положень Конвенції про права дітей по забезпеченню права дітей на доступ до найбільш досконалих послуг у системі ОЗ України на нашу думку повинні бути спрямовані на:

- забезпечення загальнодоступності медичної допомоги;
- пріоритетність первинної медико-санітарної допомоги;
- визначення чітких державних гарантій, закріплених у відповідних державних соціальних стандартах та нормативах.

Забезпечення загальнодоступності медичної допомоги

Цей напрям полягає у створенні рівних можливостей доступу дітей до ресурсів медицини незалежно від соціального, матеріального статусу, але преш за все, від місця проживання. Адміністративна реформа в Україні ставить на мету наблизити до громадян адміністративні та соціальні послуги з боку державних органів влади та органів місцевого самоврядування. Виконання зазначених заходів є актуальним завданням для забезпечення соціальних гарантій в сфері ОЗ. Особливо важливим забезпечення принципу доступності медичної допомоги є для дитячого населення раннього віку, зважаючи перш за все на діючі критерії живонародженості та вищій рівень малюкової смертності, у порівнянні з міським населенням, у сільській місцевості [15, с. 6-9].

Пріоритетність первинної медико-санітарної допомоги

Позитивну роль первинної медико-санітарної допомоги в збереження життя та здоров'я було підкреслено в Алма-Атинській декларації ВООЗ у 1978 році [16]. Щодо особливостей медичного забезпечення дитячого населення, головним сумарним індикатором стану здоров'я дитини та популяції в цілому ВООЗ визначає рівень фізичного розвитку дитини [17, с. 21]. На думку експертів ВООЗ, моніторинг фізичного розвитку дітей раннього віку одним із найефективніших заходів, які здійснюються медичними працівниками, щодо зниження рівня смертності та захворюваності дітей раннього віку. Серед інших найефективніших заходів, що сприяють забезпеченню належного рівня здоров'я людини, експерти ВООЗ вважають підтримку грудного вигодовування в ранньому віці. Усі ці профілактичні заходи проводяться лікарями первинної медико-санітарної допомоги, що вимагає безумовного пріоритетного ресурсного забезпечення первинної медико-санітарної допомоги дитячому населенню в контексті важливості збереження життя та здоров'я дитини та доступу до найбільш ефективних послуг системи ОЗ [17, с.22].

Визначення державних гарантій, закріплених у відповідних державних соціальних стандартах та нормативах

Виконання всіх соціальних гарантій та прав громадян у сфері ОЗ, як це визначено Конституцією, є завданням, що може бути здійснено у майбутньому. Сьогоднішній стан розвитку ОЗ в Україні свідчить про необхідність чіткого визначення пріоритетів, видів та об'єму медичної допомоги, яка надається пацієнтам безоплатно. Безумовно, визначення гарантованого державою рівня медичної допомоги повинно проводитись з урахуванням пріоритетів, які ґрунтуються на дотриманні загальнолюдських цінностей і основних прав людини. Окремим заходом щодо удосконалення системи державного регулювання медичного забезпечення дитячого населення України повинно бути розробка ефективних державних соціальних стандартів та нормативів в сфері надання медичної допомоги дітям, з обов'язковим їх переглядом відповідно до змін нормативно-правової бази та попередження виникнення проблемних ситуацій в соціальній сфері. Методики розробки державних соціальних стандартів та нормативів повинні ґрунтуватись на сучасних підходах до аналізу та вирішення проблемних питань з обов'язковою оцінкою ефективності та результативності затверджених показників У контексті цього, забезпечення медичною допомогою дитячого населення є одним з головних пріоритетів при визначенні гарантованого державою населенню рівня медичної допомоги зважаючи на права дитини, в першу чергу, право на особливу увагу, захист та піклування.

Удосконалення правових аспектів державного регулювання медичного забезпечення дітей

Систематизація правових норм та нормативно-правових актів в сфері медичного забезпечення дитячого населення є головним інструментом удосконалення правовідносин у зазначеній сфері. Шляхами оптимізації та удосконалення правового регулювання медичного забезпечення дитячого населення є інкорпорація та консолідація відповідних норм права та нормативно-правових актів. Оптимальним шляхом удосконалення правового регулювання медичної діяльності дитячого населення є створення галузевого кодифікованого акту (медичного кодексу), з присвяченням в ньому окремої глави питанням врегулювання правовідносин в сфері медичного забезпечення дітей.

Критерії оцінки законодавчих та нормативно-правових актів в сфері державного регулювання медичного забезпечення дітей

З огляду на необхідність удосконалення правових норм, які визначають статус пацієнта дитячого віку, запропоновано встановлення критерії їх відповідності міжнародним нормам права суть якого полягає у визначенні відповідності пропонованих змін положенням статті 3 Конвенції про права дитини щодо приділення першочергової уваги якнайкращому забезпеченню інтересів дитини при будь-яких діях адміністративних, судових та законодавчих органів [14]. Конкретні критерії оцінки нормативно-правових актів, які знаходяться в стадії розробки, та тих, які будуть розробляться у майбутньому в сфері державного регулювання медичного забезпечення дітей України, повинні полягати у:

- визначенні відповідності положень вітчизняних законодавчих і нормативно-правових актів загальновизначеним міжнародним стандартам забезпечення прав дітей;
- можливості реалізації права дитини на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я та засобами лікування хвороб і відновлення здоров'я внаслідок запропонованих змін;
- дотримання принципу недопущення порушення прав і гарантій дітей-пацієнтів при наданні медичної допомоги.

Запропоновано при підготовці проектів змін до будь-яких нормативно-правових актів в сфері медичного забезпечення населення, проведення реформування сфери охорони здоров'я необхідно зважати на дотримання принципу справедливості щодо доступності медичної допомоги дітям, особливо первинної медичної допомоги та допомоги дітям у сільській місцевості.

Забезпечення прав пацієнта при наданні медичної допомоги дітям

Проведений аналіз положення вітчизняних законодавчих та нормативно-правових актів, які торкаються забезпечення прав дитини як пацієнта, визначено, що вони не містять положень, які б чітко у максимально можливій мірі забезпечували інтереси дитини та права дитини на особливе піклування при наданні їй медичної допомоги з врахуванням її віку, ступеня розвитку [12, с. 204]. Зважаючи на це, виникає необхідність удосконалення правового регулювання забезпечення прав пацієнтів дитячого віку.

Можливими шляхами вирішення зазначеної проблеми є закріплення в законодавстві наступних правових норм:

- визначення поняття "підліток" - дитина віком від 10 до 18 років, з розширенням її прав на здійснення дрібних правочинів про надання медичної допомоги;
- надання дитині право згоди на дії по відношенню до неї (медичне втручання), якщо вона досягла певного віку та рівня розвитку, що може її висловити;
- надання дитині права на медичну інформацію, яка повинна надаватися їй у доступній формі відповідно її віку, стану здоров'я та рівня розвитку за умов відсутності шкоди в разі надання такої інформації для її здоров'я;
- включення батьків до кола осіб, які зобов'язані забезпечити право дитини на конфіденційність інформації стосовно стану її здоров'я;
- визначити принцип уникнення при проведенні медичних процедур дитині додаткових страждань і болю та застосування, у разі можливості вибору, виключно неінвазивних методів діагностики та лікування при їх однаковій ефективності з інвазивними.

Запровадження стратегічного планування із забезпечення найвищого рівня здоров'я дитей

За визначенням В.Я. Малиновського: "Стратегічне планування – це процес вироблення довгострокової стратегії розвитку відповідної галузі, що фокусується на довгостроковій перспективі діяльності органу виконавчої влади у певному секторі державного управління, з визначенням цілей, ресурсів і засобів, за допомогою яких ці цілі можуть бути досягнуті, та очікуваних результатів цієї діяльності." [18, с. 272-273]. Вітчизняні фахівці в галузі державного управління наголошують на необхідності впровадження практики стратегічного планування внаслідок його високого ступеню раціональності та залучення держави до глобальних інтеграційних процесів. Метод стратегічного планування дозволяє визначити пріоритети державоуправлінської діяльності, орієнтувати управлінську діяльність на майбутнє, чітко визначити місце держави і ефективність державного управління у вибраній сфері діяльності в зовнішньому середовищі [19, с. 3]. В Україні протягом останніх 15 років головним практичним інструментом реалізації політики в сфері медичного забезпечення дітей були державні цільові програми. Проведений аналіз застосування державних цільових програм в якості інструмента державної політики для вирішення проблем медичного забезпечення дітей протягом останніх років продемонстрував різну результативність застосованого механізму, яка знизювалась з плином часу [20, с. 78-80]. На нашу думку неефективність державних цільових програм, в першу чергу щодо досягнення ЦТ пов'язано із статичністю зазначеного інструмента державного регулювання, яка закладена у самій природі програми, створеної на основі принципів оперативного управління та орієнтованої у минуле.

На думку експертів ВООЗ, метод стратегічного планування на національному рівні є найбільш ефективним методом державного регулювання забезпечення виживання та здорового розвитку дітей країни. [21]. Відповідно до рекомендацій стратегічний план по досягненню найкращого рівня здоров'я дітей на національному рівні розробляється кожні 5-10 років, іноді він може бути розроблений для регіонального рівня.

Експерти ВООЗ зауважують, що хоча ефективні заходи збереження здоров'я дітей є простими та доступними, часто вони не доходять до дітей, які їх найбільше потребують. Таким чином при дотриманні вимог стратегічного планування та впровадження, стратегія має комплексний та всеохоплюючий характер з визначенням бюджетом та високим ступенем вірогідності реалізації.

Висновки

Таким чином, ключовими положеннями наукової концепції удосконалення правових та організаційних аспектів державного регулювання медичного забезпечення дітей на сучасному етапі розвитку вітчизняної системи ОЗ є: встановлення принципу особливої уваги якнайкращому забезпеченню інтересів дитини з використанням для цього усіх можливих засобів правового захисту з урахуванням відповідних потребам дитини процедур на всіх рівнях; внесення відповідних змін до законодавчих актів із встановленням прав дитини-пацієнта; запровадження технології стратегічного планування з досягнення найкращого рівня здоров'я дітей на державному та регіональному рівнях.

Шляхами оптимізації та удосконалення правового регулювання медичного забезпечення дитячого населення є інкорпорація та консолідація відповідних нормативно-правових актів. Оптимальним шляхом удосконалення правового регулювання медичної діяльності дитячого населення є створення галузевого кодифікованого акту (медичного кодексу), з присвяченням в ньому окремої глави питанням врегулювання правовідносин в сфері медичного забезпечення дітей.

Критерії оцінки нормативно-правових актів, які знаходяться в стадії розробки, та тих, які будуть розроблятися у майбутньому в сфері державного регулювання медичного забезпечення дітей України, полягають: у визначенні відповідності положень вітчизняних законодавчих і нормативно-правових актів загальновизначаним міжнародним стандартам забезпечення прав дітей; можливість реалізації прав дитини на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я; дотримання принципу недопущення порушення прав і гарантій дітей-пацієнтів при наданні медичної допомоги.

При підготовці проєктів змін до будь-яких нормативно-правових актів в сфері медичного забезпечення населення, проведення реформування сфери охорони здоров'я необхідно зважати на дотримання принципу справедливості щодо доступності медичної допомоги дітям, особливо первинної медичної допомоги та допомоги дітям у сільській місцевості.

Обґрунтовано запровадження технології стратегічного планування для досягнення найкращого рівня здоров'я дітей на національному та регіональному рівнях.

Перспективи досліджень в сфері удосконалення державного регулювання медичного забезпечення дітей полягають у пошуку ефективних механізмів для якнайкращого забезпечення інтересів дитини в сфері ОЗ.

Література.

1. Резолюція Другого Всеукраїнського конгресу з медичного права, біоетики і соціальної політики з міжнародною участю. 14-15 квітня 2011 р., Київ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moz.gov.ua/ua/portal/resolutionofkongress.html>
2. Виступ Президента України на розширеному засіданні Кабінету Міністрів 07.03.2012 /Прес-служба Президента України Віктора Януковича/ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/23275.html>
3. Авер'янов В.Б., Дерезь В.А., Школик А.М. та ін. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право/ За заг. ред. Авер'янова В.Б. – К.:Юстиніан, 2007. – 288 с.
4. Здоровье и развитие детей и подростков. Всемирная организация здравоохранения. 2011. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://euro.who.int/hfadb>.
5. Кризина Н.П. Державна політика України в галузі охорони здоров'я: механізми формування і реалізації: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д. н. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Кризина Наталя Павлівна; НАДУ при През. Укр. – К., 2008. -30 с.
6. Карамішев Д.В. Державне регулювання інноваційних процесів у системі охорони здоров'я: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д. н. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Карамішев Дмитро Васильович; ХРІДУ НАДУ при През. Укр. – Донецьк., 2007. -42 с.
7. Парашич І.М. Державні механізми забезпечення та захисту прав пацієнтів в Україні: стан і тенденції розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к. н. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Парашич Ігор Миронович; НАДУ при През. Укр. – К., 2009. -23 с.
8. Фуртак І.І. Механізми державного управління у сфері охорони здоров'я в контексті європейської інтеграції України: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к. н. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Фуртак Іван Іванович; ЛРІДУ НАДУ при През. Укр. – Львів., 2010. -18 с.
9. Шевцов В.Г. Державне управління розвитком медичної допомоги в умовах реформування системи охорони здоров'я: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к. н. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Шевцов Василь Григорович; ХРІДУ НАДУ при През. Укр. – Харків., 2011. - 19 с.
10. Григорович В.Р. Державне управління процесами підготовки та прийняття управлінських рішень в системі охорони здоров'я України. : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к. н. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Григорович Василь Романович; НАДУ при През. Укр. – К., 2011. -22 с.
11. Авраменко Н.В. Державне управління системою охорони здоров'я на регіональному рівні: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д. н. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Авраменко Наталя Вікторівна; Класичний приватний університет. – Запоріжжя., 2011. -39 с.
12. Віленський А.Б. Реалізація прав пацієнта при наданні медичної допомоги дітям / А.Б. Віленський // Зелена книга Національного плану дій з безпеки пацієнтів та матеріали першого національного конгресу з безпеки пацієнтів / укл. Пьотр Міржевський, Озар Мінцер; Директорат Прав Людини та Антискримінації Ради Європи, Всеукраїнська благодійна організація "Рада захисту прав та безпеки пацієнтів". Видання перше. К.: ПП "Студіос", 2012. - С. 204-205.
13. Енциклопедія державного управління. У 8 т. Т.1 "Теорія державного управління" К.: НАДУ, 2011. – С.312.
14. Конвенція про права дитини (Конвенція ратифікована Постановою ВР № 789-ХІІ від 27.02.91): за станом на 03.04.2003 [Електронний ресурс] / - ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 20.11.1989. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_021
15. Любінець О.В. Деякі питання щодо смертності населення України та можливі шляхи її зниження // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. -2008.-№3.- С.5-10.
16. Declaration of Alma-Ata. WHO. 12.09.1978./ [Електронний ресурс]. Режим доступу: / <http://www.righttohealthcare.org/Docs/DocumentsC.htm>
17. Про затвердження Клінічного протоколу медичного догляду за здоровою дитиною віком до 3-х років/ Наказ МОЗ України від 20.03.2008 р. № 149. – К.: Поліум - 2008. – 126 с.
18. Малиновський В.Я. Державне управління: навчальний посібник // В.Я. Малиновський. – 3-є вид., переробл. та допов. – К.: Атіка, 2009. – 608 с.
19. Берданова О.В., Вакуленко В.М., Тертичка В.В. Стратегічне планування. Конспект лекцій. /К., НАДУ. 2007. – 51 с.
20. Віленський А.Б. Державне регулювання забезпечення здоров'я дітей в Україні як пріоритет державної політики в галузі охорони здоров'я / А.Б. Віленський // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. - №3 (лютий). – С.77-81.
21. Managing Programmes to Improve Child Health. World Health Organization 2009.- 51 р. Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://whqlibdoc.who.int>

/publications/2009/9789241598729_eng_Module1.pdf

Стаття надійшла до редакції 19.10.2012 р.

ТОВ "ДКС Центр"